

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Культурологія»

вибіркова

підготовки бакалавра

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на
2024 – 2025 навчальний рік.
Протокол від «31» серпня 2022 року № 3

Силабус розроблений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни
«Культурологія»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Курс є введением у проблематику культурології, що досліджує головні закономірності соціокультурного процесу. Оскільки сфера культури охоплює практично всі області людської діяльності, дисципліна «Культурологія» потребує застосування філософських, історичних, етичних, естетичних, політичних, економічних, природничих знань, які складають світоглядну цілісність.

Вивчення особливостей розвитку культури під впливом змін людської діяльності є важливим компонентом професійної підготовки фахівця з екології, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші явища культури, а й їх зв'язки з довкіллям. Саме тому курс «Культурологія» є значущим у підготовці фахівців-екологів.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та сприяння всебічному моральному та естетичному розвитку молоді. З метою активізації самостійної роботи передбачено проведення семінарських занять, а також завдання для самостійної роботи. Для підсумкового контролю передбачено проведення заліку.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор історичних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – 707-34-78.
E-mail	sigd@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині раннього нового часу; Культура епохи Відродження.
Професійні здібності*	професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Каріков С.А. До проблеми викладання культурології у сучасній вищій школі. <i>Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції.</i> Харків, 2019. С. 167–168. 2. Karikov S. To the problem of teaching social and

	humanitarian disciplines at the National University of Civil Defence of Ukraine: traditions and innovations. <i>Digital transformation of society: theoretical and applied approaches</i> . Katowice: WST, 2021. S. 95–99.
--	--

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Культурологія» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти світоглядної культури, знань щодо сутності культурології, її структури, розкриття основного змісту культуротворчої діяльності, оволодіння системою культурологічних категорій, розуміння закономірностей історико-культурного розвитку людства, визначення головних етапів соціокультурної еволюції.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	Заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	
Семестр	6
Обсяг дисципліни	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	8
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	80
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	Реферати (20, за рахунок сам. роботи)
- підсумковий контроль	залік

3. Передумови для вивчення дисципліни (за вибором здобувача вищої освіти на будь-якому курсі навчання).

4. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Знати головні концепції культури, історико-культурні типи	ДРН1
Аналізувати і узагальнювати найбільш значущі явища світового соціокультурного життя	ДРН2
Визначати зміст історичних етапів розвитку культури, основних творів світової та вітчизняної культури	ДРН3
Характеризувати творчість діячів мистецтва, науки, релігії, активність яких визначала характер та особливості різних культурних епох	ДРН4

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності з дисципліни	Абревіатура
Прагнення створювати і зберігати культурні цінності і здобутки суспільства	ОКД1
Здатність визначати концепції культури і поняття культурології	ОКД2
Здатність характеризувати класичні твори світової культури	ОКД3
Здатність розуміти закономірності і тенденції буття світової культури, специфіку різних історико-культурних епох	ОКД4

5. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ГУМАНІСТИЧНА ЗМІСТОВНІСТЬ КУЛЬТУРИ І ЇЇ ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ.

Тема 1.1. Предмет культурології. Основні підходи до інтерпретації культури. Форми і типи культур.

Тема 1.2. Первісна культура. Культура Стародавнього Сходу. Антична культура.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

Тема 2.1. Культура Середніх віків. Культура епохи Відродження та Реформації.

Тема 2.2. Європейська культура Нового часу. Модерн і постмодерн у сучасній культурі.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
6-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1.1. Предмет культурології. Основні підходи до інтерпретації культури. Форми і типи культур.	20	2	-	-	18	-
Тема 1.3. Первісна культура. Культура Стародавнього Сходу. Антична культура.	25	2	1	-	22	МК
Разом за модулем 1	45	4	1	-	40	МК-1
Модуль 2.						
Тема 2.1. Культура Середніх віків. Культура епохи Відродження та Реформації.	20	2		-	18	
Тема 2.2. Європейська культура Нового часу. Модерн і постмодерн у сучасній культурі.	25	2	1		22	МК

Разом за модулем 2	45	4	1		40	МК-2
РАЗОМ	90	8	2		80	МК 1-2

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Модерн і постмодерн у сучасній культурі.	2
Разом		2

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Матеріальна та духовна культура
2. Інформаційно-семіотичне розуміння культури
3. Мультикультуралізм та діалог культур
4. Феномен мистецтва
5. Міфологія і її роль у культурі первісного суспільства
6. Виникнення держави у народів Сходу і її вплив на культуру
7. Культурні ідеали античної епохи
8. Головні компоненти середньовічної культури
9. Великі Географічні відкриття, їх соціокультурне значення
10. Вплив Реформації на розвиток цивілізації Нового часу
11. Особливості розвитку європейської культури XVII – XIX ст.
12. Масова культура в сучасному світі

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, реферати, презентації результатів виконаних завдань.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів вищої освіти за освітніми компонентами здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою – ЄКТС та 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно

80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модулі 1-2	семінарські заняття	1	10	10
	модульний контроль	2	45	90
Разом за поточний контроль				100
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)				–
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

6-10 балів – вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1-5 балів – частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблемні питання з теми;

0 балів – не знає відповіді на поставлені питання або поверхнево розкрив лише окремі положення та при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується під час самостійної роботи здобувача вищої освіти. Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних питань (за кожним модулем), на які здобувачі мають дати розгорнуті самостійні відповіді.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (1 питання роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 45 балів):

37-45 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

28-36 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-27 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

10-18 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-9 балів – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Модуль 1. ГУМАНІСТИЧНА ЗМІСТОВНІСТЬ КУЛЬТУРИ І ЇЇ ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ.

1. Поняття і сутність культури.
2. Культурологія як наука. Її предмет і завдання.
3. Культура як людська реальність.
4. Основні підходи до вивчення культури.
5. Теорії походження культури.
6. Функції культури.
7. Форми культури.
8. Феномен мистецтва.
9. Порівняльна характеристика культури та цивілізації.
10. Поняття діалогу культур, його роль у сучасному світі.
11. Типи культур.
12. Культура як світ символів.
13. Культурний стиль.
14. Національне та інтернаціональне в культурній свідомості.
15. Періодизація розвитку світової культури.
16. Передумови виникнення первісної культури та її головні риси.
17. Міф у первісному суспільстві та його значення.
18. Характерні риси культури Стародавнього Сходу.
19. Релігія у країнах Стародавнього Сходу: основні напрями та їх зміст.

20. Мистецтво Стародавнього Сходу.
21. Основні риси античності як культурного стилю.
22. Соціально-державний устрій Греції як фактор культурної еволюції.
23. Характеристика мистецтва Стародавньої Греції.
24. Розвиток філософії Стародавньої Греції.
25. Особливості суспільно-політичного життя Стародавнього Риму.
26. Основні види і жанри мистецтва Стародавнього Риму.
27. Порівняльна характеристика культур Стародавньої Греції та Риму.

МОДУЛЬ 2. ГОЛОВНІ ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

1. Загальні характеристики середньовічної культури Західної Європи.
2. Християнство та його вплив на середньовічне суспільство.
3. Храм як культурна універсалія.
4. Романський та готичний стилі в мистецтві Середніх віків.
5. Специфіка культури Візантії.
6. Архітектура та живопис як провідні види мистецтва Візантії.
7. Гуманізм як філософське вчення та суспільний рух.
8. Художня культура Відродження.
9. Особливості італійського Відродження.
10. Північне Відродження, його специфіка.
11. Реформація в Європі та її культурно-історичне значення.
12. Західноєвропейська культура Нового часу: етапи становлення.
13. Бароко як культурний стиль.
14. Мистецтво бароко.
15. Філософія Просвітництва і її вплив на культуру.
16. Мистецтво епохи класицизму.
17. Романтизм як культурний стиль.
18. Реалізм у культурі XIX ст.
19. Модерн як поворот до новітньої культури.
20. Головні напрями мистецтва модернізму.
21. Економічні і політичні потрясіння XX ст. у досвіді культури.
22. Процес глобалізації культури на рубежі XX – XXI ст.
23. Поняття постмодерну в культурі.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до модульного семінарського заняття за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

Базова

1. Каріков С.А., Тогобицька В.Д. Культурологія. Курс лекцій. Х., 2019.
2. Історія світової культури / за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко та ін. К., 2000.
3. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія. Х., 2003.
4. Подольська Є.А. та ін. Кредитно-модульний курс культурології. К., 2006.
5. Культурологія. Методичні рекомендації / О.В. Рябініна, М.В. Болотських, С.А. Каріков. Х., 2008.

Допоміжна

1. Дюбі Ж. Доба соборів. К., 2003.
2. Каріков С.А. Лютеранська конфесіоналізація в Саксонії в 1525-1580 рр. Х., 2018.
3. Karikov S. To the problem of teaching social and humanitarian disciplines at the National University of Civil Defence of Ukraine: traditions and innovations // Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. Katowice, 2021. S. 186–190.
4. Каріков С. А. Віттенберг як інтелектуальний центр лютеранської конфесіоналізації за доби раннього Нового часу // Старожитності Лукомор'я. 2021. № 2 (5). С. 24–33.
URL: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/56/51>
5. Каріков С.А. До проблеми викладання культурології у сучасній вищій школі // Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Х., 2019. С. 167–168.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua/>
2. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін

Сергій КАРИКОВ